

Вольга Савеня

**НЕКАТОРЫЯ АСПЕКТЫ ГІСТОРЫІ В. БУДЧА
Ў ЛЮСТЭРКУ ФАЛЬКЛОРНАЙ ПРОЗЫ**

Цячэ па Палессі рака Лань, а на яе беразе раскінулася вёсачка, дзе жыўць добрай душы людзі, вельмі працалобівыя і творчыя, мудрыя. Вёска гэтая завецца Будча. У ёй нарадзілася і я.

Святым месцам, гонарам і ўпрыгожаннем вёскі з даўніх часоў лічылася праваслаўная царква. Яе гістарычны летапіс распачаты ў 1896 годзе. Шмат прыхажан з ліку насельніцтва вёскі было ў ёй да 1940 года, да таго часу, пакуль святар Лелюкевіч не выехаў з Будчы. Каля пяцідзiesiąці гадоў царква бяздзейнічала, была зачынена, бо ў пасляваенны час камуністы стараліся раскідаць яе, разрабаваць. Яны выкідалі і палілі іконы, выносілі і ламалі ўнутранае ўбранне. І менавіта за гэта пасля яны былі пакараны, як кажуць людзі: «пакараў Бог за іх ўчынкі» (традыцыйны матыў фальклорнай няказкавай прозы). Апавядаюць, што гэта было напрыканцы красавіка 1969 года. Калгаснікі садзілі бульбу. Свяціла яснае сонца, быў цёплы дзень. Адзін з тых «актывістаў» развязаў мяшок з бульбай, каб насыпаць яе ў кош сваёй цешчы. Раптам бліснула маланка і ён упаў нежывы. Тады ўсе казалі, што гэта Боская кара.

У 1993 годзе вяскоўцы сваімі сіламі адрамантавалі царкву: замянілі дах, закупілі неабходнае абсталяванне, зрабілі ўсё магчымае для правядзення службаў і забеспячэння побыту служыцеляў царквы. Не так даўно царкву зноў адрамантавалі.

Цікавыя наратыў з гістарычнай тэматыкай з'яўляецца непасрэднай рэфлексіяй на маё пытанне пра мясцовыя святыні і змяшчае традыцыйны матыў з'яўлення ікон. Гісторыю пра святое месца, якое знаходзіцца каля вёскі, мне расказала Савеня Марыя Уладзіміраўна. Яна нарадзілася ў 1937 годзе ў вёсцы Будча. Вось, што яна мне паведаміла: *«Нічога гэтакага не машака! Але е анно место, куды людзі з усіх сёл прыходзяць і прыязджаюць. Была некалі ў лесе, што за Лахаўкаю (рака была гэтака) асіна тоўста-тоўста, угэтака-о (паказвае рукамі, дыяметр на 1,5 м). Паявілася на ёй аднекуль ікона*

Божае маці. Там людзі ўсе вярэм'е ягады зьбіралі, от і ўбачылі яе. Рашылі завязьці яе ў Дзяніскавічы, у суседне сяло ў цэркаў. Праз некаторэ ўрэме ікона зноў паявілася ў лесе. Людзі зноў завязьці ў Круговіцку цэркаў. І-і-і! А тая ж ікона зноў на той асіне паявілася. І рашылі тады людзі на гэтым святым месьце паставіць цэркаў. Пастроілі тую цэркаў какраз на Усьпленне, на 28 аўгуста. З ўсяе Беларусі людзі прьяжджалі сюды, ды і ні толькі. І з Украіны прьяжджалі. Хто быў хворы – ісцаляўса. Вязьлі туды грошы, украшэнне ўсяке. Але ж як пачалася вайна, цэркаў гэта была спалена. Адны кажучь, што яе немцы спалілі, а другіе – што нехта з сяла. Цяпер от на том месьце адно камяні асталіса, ды яшчэ красты. Кожны год тутака зьбіраюцца бацюшкі з ўсіх сёл і ідзе служба. Гэто какраз на Усьпленне. Людзі прьяжджаюць і цяпер сюды, моляцца і памагае ж. Заракаюцца шчэ, на каленях ідуць да самага Узьбійскаго (так тое место называецца)».

Крыж, які застаўся са старой царквы, і сёння прымае наведвальнікаў першым.

На самай справе, калі пабудзеш у гэтым святым месцы, то адчуваеш вялікае заспакаенне, суладдзе душы і сэрца з прыродай. Ачышчаешся ад усіх праблем, нягод і атрымліваеш Боскае благаслаўненне на добрыя справы.

Акрамя прыведзеных тэкстаў, якія з'яўляюцца блізкімі да традыцыйных сюжэтаў пра гістарычныя мясціны, асобы і падзеі, а таксама цудоўныя аб'яўленні ікон, у Будчы ў жывым бытаванні шырока прадстаўлены аповеды аб прошлым, якія ўяўляюць сабой асабістыя ўспаміны ці індывідуальныя меркаванні апавядальнікаў. Гэты пласт народнай прозы важны тым, што ён не толькі з'яўляецца матэрыялам для навуковых росшукаў, але і дазваляе ўбачыць выразны вобраз прошлага, зафіксаваны памяццю маіх землякоў.